

Az összetörés szükségessége

Lekció: Zsolt 38./Textus: Jn. 13.36-38, 18.12-27

2015. május 3.

Vajon nem tudta volna Jézus megakadályozni azt, ami Péterrel történt? Sőt, nem éppen Jézusnak a jóslata tette Péter számára kikerülhetetlenné, hogy megtagadja Őt? Miért kellett ennek így történnie?

Sok kérdést vethet fel ez a történet, és ezek a kérdések fontosak. Azért fontosak, mert Péter fogadkozásának és megtagadásának a története egy olyan történet, amelyet nagyon sokan, akik gyerekkoruktól keresztény közösségben nőnek fel, nagyon jól ismernek, ezerszer hallottak, és éppen ezért nincsenek mélyebb kérdéseik már. „Így van - így van.” Megszoktuk. Másoknak azonban számos kérdést vethet fel. Hogy lehet, hogy Jézus egy tanítványa megtagadja Őt? Hogy lehet, hogy Jézus ezt előre megmondta? Nem Jézus a felelős ezért? Miért nem lehetett ezt elkerülni? Így kellett ennek lennie? - és számos más kérdés. Ne féljünk ezektől, mert sokat tanulhatunk belőle. (Ne tartsatok a nem keresztények, vagy akár közömbös emberek kérdéseitől; szükségünk van azokra, tanítanak, elgondolkodtatnak. Legyünk bátrak, ne rejtjük el a hitünket, ne féljünk a kérdésektől, akkor sem, ha nem tudunk választ adni rájuk.) Nem tudta volna Jézus ezt megakadályozni? Gondolkodtál már ezen, ha ezer éve ismered ezt a történetet? Miért kellett ennek így lennie? Miért mondja meg Jézus előre? Ha nem mondja meg Jézus előre, hogy mielőtt a kakas megszólal, háromszor tagadsz meg engem, akkor talán nem tagadja meg Péter Jézust...?

Jelenleg egy sorozatban vagyunk János evangéliuma alapján, melynek címe „Kicsoda Jézus és ki vagyok én?” Ebben az istenismeretre és önismeretre, és e kettő elválaszthatatlan összetartozására figyelünk. Az "én vagyok" mondások után most Péter történetére fókuszálunk. Hiszen – nagyon érdekes – János evangéliumában nem sokat szerepel Péter. Itt-ott épphogy előjön:

- Jn. 13 - utolsó este: lábmosás, ill. a mai textus;
- Jn. 18 - a tagadás története; (ez a legmeghatározóbb, valamint a következő)
- Jn. 20-21 - a helyreállítás története. A 20. 3 és 20.6 csak "rövid jelzések", éreztetik az olvasóval, hogy a nagy dráma Péter életében nem lezárult, valaminek még történnie kell, ami a 21. fejezetben valósul majd meg: Jézus szenvedéstörténetében és a feltámadás történetében Péter szerepe kulcsfontosságú lesz. Innentől, ahonnan olvassuk az utolsó vacsorától a fogadkozásán keresztül a megtagadása, végül a feltámadás után, ahogy Jézus helyreállítja őt, nagyon fontos, hogy hogyan változik meg ez az ember.

Minden ön- és istenismeret végső célja az átfarmálódásunk: hogy más emberré, Isten által megformált emberekké legyünk. Nem azért van bármilyen ismeret, hogy jobban kontrolláljunk és több hatalmat nyerjünk, hanem azért hív Isten az Ő ismeretére, és az önmagunk ismeretére, hogy ezen keresztül átfarmálja az életünket. És Péter életében éppen ezt látjuk, hogy hogyan lesz az az ember, aki fogadkozik, hogy bármit odaad Jézusért, a tagadáson keresztül azzá az emberré, aki elindul, és aki egy napon valóban

odaadja az életét majd Jézusért. Ezt a történetet, ezt az átformálódást az önismeret és az istenismeret összefüggésében két igehirdetésen keresztül tekintjük át. Mi vezeti ön- és istenismeretre, hogyan változott át?

Az első témánk, hogy ahhoz hogy valaki átformálódása megtörténjen, össze kell törnie. A második pedig, amelyről jövő héten beszélünk, hogy ahhoz hogy valaki mély átformálódása megtörténjen, át kell élnie a helyreállítás ajándékát. A két igehirdetés fő gondolata tehát:

1. az összetörés szükségessége;
2. a helyreállítás ajándéka.

Összetörés nélkül ugyanúgy nincs keresztény önismeret, mint ahogyan a kegyelem átélése nélkül nincs igaz istenismeret. És ha ez igaz, akkor összetörésünk nélkül soha nem ismerjük meg Istent - mint ahogy a helyreállítás, a kegyelem átélése nélkül soha nem ismerjük meg, hogy valójában kik vagyunk Isten szemében.

Miért szükséges tehát az összetörés?

1. Mert hiányában nem ismerjük valós önmagunkat
2. Mert önmagunk ismerete nem racionális folyamatban, hanem egzisztenciális tapasztalatban születik/mert az összetörésben ismerjük meg valós lényünket
3. Mert csak itt kezdjük el megismerni, hogy valójában ki Isten – ki az az Isten, aki Jézusban közöttünk járt.

I. Mert nem ismerjük magunkat

Az utolsó vacsora tehát az a helyzet, amelyben Jézus együtt van a tanítványaival, elhangzott már, hogy egyvalaki közülük elárulja Őt, Júdás már kiment, Jézus a megelőző szakaszban két dolgot mond:

- a. Új parancsolat: szeressétek egymást, ahogyan én szerettelek titeket...
- b. Még egy kis ideig veletek vagyok, kerestek majd, de ahova megyek, ti nem jöhettek

Péter erre ezt mondja: *Hová még? Jézus válasza: - Ahova én megyek, oda most nem követhetsz, de később majd követni fogsz.* Itt Jézus a haláláról beszél. - Péter nem nagyon érti, mi zajlik, ezért ezt mondja: *Uram, miért ne követhetnék most? Az életemet adom érted!* (azaz bárhova is kész vagyok elmenni veled, és ezt földrajzi értelemben gondolja; én bátor vagyok, én veled megyek, én három éve téged követlek, te elhívtál engem, annyi mindent átéltem veled, otthagytam mindent érted, akárhová mész, én követlek téged, mitől félnék? Még az életemet is odaadom érted!) - A jánosi kétértelműség, ironia itt jön, mikor Jézus visszakérdez: - Az életedet adod értem? És érezzük ennek a súlyát... Persze nekünk könnyű, mert mi tudjuk, hogy miről szól a történet. Mi tudjuk, hogy Jézus arra készül, hogy letegye az életét Péterért és mindenkiért. És Péter ebben a helyzetben, mivel ezt nem látja és nem érti, azt mondja: „de hát én odaadom az életemet is érted, Jézus!”

Ki adja az életét kiért? Péter Jézusért - vagy Jézus Péterért? Kinek az odaadása, az odaszánása az első és a fontosabb? Az enyém vagy az övé? A tiéd vagy az övé? Mi a fontosabb, amit mi teszünk öérte, vagy amit ő tesz miértünk?

Számosan vagyunk, akik azt gondoljuk, hogy a mi cselekvésünk sokkal fontosabb, mint bárki másé. Az én cselekvésem, az én odaszánásom, az én szorgalmam fontosabb, mint amit ő tesz.

Nézzétek meg: Péter szándékaiban semmi rossz nincs. Gondoljatok bele, hogy amikor Péter kijelenti, hogy az életét adja Jézusért, ő jót akar... Jót gondol: hűsége és odaadása a Mestere iránt, akit követ, az jó... Sőt, Péter még bátor is (először meg akarja védeni Jézust egy karddal, amikor elfogják. Az is a bátorság jele, hogy bemegy Annás főpap udvarába). Sőt, akár még Péter erősségéről is beszélhetünk ezen a ponton. Ő tényleg kész Jézusért tűzön-vízen át mindenre. Elvégre ő valóban mindent maga mögött hagyott, valóban áldozatot hozott azzal, amikor Jézus követőjévé lett. Három éve követi... miért ne követné tovább, bárhová? Elkötelezett és elszánt. Ebben a személyiségben ez erősség.

Ugyanakkor, ha mélyebben tekintünk Péterre, akkor teljesen elveszett. És éppen ott lesz elveszett, ahol erősnek gondolja magát.

- Hiszen kiderül néhány órával később, hogy nem ismeri magát - mire lesz képes, mi lesz, amikor eljön a sötétség ideje... Persze erre jogosan mondhatjátok azt, hogy ez mindenkiel megeshet, nem? Melyikünk az, aki alkalmanként nem jól méri fel a helyzetet, a képességeit, az erőit? Van is egy mondás, amiben sok bölcsesség van: "Aki nem próbálkozik, az nem is hibázik" - nem erről van szó? Nem sokkal jobb, hogy Péter azt mondja, hogy „én mindent megteszek érted, az életemet adom oda érted” – még ha ez most nem is sikerült neki, de legalább megpróbálta -, mintha azonnal gyáván visszavonulna: „ha nem követhetlek, hát nem követlek...”

- De figyeljünk, mert nem erről van szó. Hanem arról, hogy mi az az egy dolog, amit Péter nem hall meg: *most nem követhetsz. Később követni fogsz. A most és a később* a jelentős szavak. Ezt nem hallja meg Péter...

- Miért fontos ez? Mert nem csak arról van szó, hogy nem jól méri fel önmagát, azaz nem ismeri korlátait; hanem sokkal inkább arról, hogy ez a nagy buzgóság, ez a nagy odaszánás lehetetlenné teszi, hogy meghallja, megértse, és megismerje, hogy ki ez a Jézus. Annyira – és ez a baj - tele van önmagával („az életemet adom érted”) - hogy teljesen vak arra nézve, hogy neki van a legnagyobb szüksége arra, amire Jézus készül: az életét adja érte... Péter kész hősi halott lenni Jézus követésében - miközben Jézus érte, azaz egész világért készül letenni életét, mint engesztelő áldozatot a mindenség bűnéért! **Nem a lelkesedés, odaszánás, hanem ez a vakság az, ami Péter igazi tragédiája. A vakság, hogy nem látja magát, mint aki Jézusra szorul, és nem látja úgy Jézust, mint aki érte cselekszik.** Annyira tele van önmagával (önmaga erejével, önmaga lehetőségeivel, önmaga odaszánásával, önmaga hűségével), hogy semmit nem lát emiatt se önmagából, sem Jézusból. Ezért nem hallja, nem érti, és nem érdekli, hogy mi a különbség a *most* és a *később* között, ami minden odaszánását, lelkesedését, bátorságát később a helyére teszi. Mert erőssége, személyiségének erős oldala nem *önmagában rossz*, hanem azért veszélyes itt, ezen a ponton, mert eltakarja előtte

mélyebb gyengeségét, Istenre szorultságát és Jézus valóságát, Isten csodáját Jézusban. Erőssége vakká teszi.

Miért szükséges az összetörés?

- Mert nem ismerjük magunkat. És ha hozzátesszük a kérdést: kinek szükséges igazán? Akkor a válasz: Péterrel együtt mindannyiunknak, akik erőseknek, tehetségeseknek, eredményeseknek véljük magunkat, és talán emberi mércével azok is vagyunk. És ez akkor is igaz, hogyha valakinek nincsen élő kapcsolata Jézussal, de alapvetően magabiztos, alapvetően jól mennek a dolgok, alapvetően erős, tehetséges, mindenben benne van, mindig segít a másoknak. Micsoda vakság! De persze ez megjelenik keresztyén köntösben is. Nekünk is szükséges, akik Krisztusban is erősnek, odaszántnak, Istenért sokat szorgalmaskodónak, őt nagyon szeretőnek tartjuk magunkat... és közben észre sem vesszük, mennyire vakok lettünk mindeközben. Össze kell törni. Azért, mert különben mi vagyunk a középpontban – és nem Ő.

Ha kérdés neked, hogy én valójában hol állok ebben, akkor ezeket a kérdéseket kell feltenned magadnak: Ismered-e a kegyelmet? Éltet-e a szíved mélyén Isten irántad való, mindenekfelett való szeretetet? Meg tudsz-e pihenni Őbenne, az Ő szerető, elfogadó valóságában? Éled-e, hogy mennyivel fontosabb az, amit ő cselekszik, mint az, ami te teszel érte? Nem fordítja-e vissza Jézus a bennünk megbúvó, Péteréhez hasonló hangos gondolatokat: Te szolgálsz annyit értem? Te szeretsz annyira engem? Te hozol sok áldozatot értem? Ez megmér bennünket.

És ezért Péternek hallani kell az igazságot: *Az életedet adod értem? "Bizony, bizony mondom neked, mire a kakas megszólal, háromszor tagadsz meg engem."* Nem ismered se önmagadat, sem engem, vak vagy. Össze kell törnöd ahhoz, hogy átformálódj.

II. Mert önmagunk ismerete nem racionális folyamatban, hanem egzisztenciális tapasztalatban születik

Miért szükséges összetörni? Látjuk, hogy nem ismerjük meg valós gyengeségünket, korlátunkat, rászorultságunkat, mert vakok maradunk... De miért kell összetörni? Amit összetörésnek nevezünk, az nem más, mint fájdalmas szembesülés valós önmagunkkal, erősségünknek hitt büszkeségünkkel, áldozatos szolgálatnak vélt önzésünkkel és hiúságunkkal.

De nem tudta volna Jézus ettől a szegységtől, ettől a borzalmas megtagadástól, a teljes összeomlástól megóvni Pétert? Például ha ez utóbbi mondata helyett azt mondta volna neki – mint egy lelkipáter beszélgetésben: Péter, Péter, értsd meg, hogy én adom az életem teérted, én szolgállok téged; lásd meg, mennyire többet gondolsz magadról, mint ami valójában vagy, és mennyire nem ismersz valójában engem. Gyere, beszéljünk erről, elmagyarázom neked... Átment volna az üzenet? Megnyílt volna Péter szeme? - Nem! A legjobb szándékú tanítások, tanácsok, mondatok, prédikációk sem hozzák el az életünkbe azt, ami csak az összetörés mélységeiben születik meg. Ezért Jézus nem

mentheti meg Pétert attól, amit akkor ismer fel, amikor megszólal a kakas, és ami egyszer és mindenkorra a szívébe íródik.

Ezért Péter pár órával később - figyeljünk János evangélista nyelvezetére - követi Jézust, amint kihallgatásra vezetik Annás főpap elé.

Leírásban két dologra szeretném felhívni a figyelmet: az egyidejűsége és a kontrasztra:

1. Egyidejűség

A szerkesztés így áll össze:

- 15-18 - Péter első tagadása,
- 19-23 - Jézus kihallgatása és bizonyoságtétele a nyílt szolgálatáról,
- 24-27 - Péter 2. és 3. tagadása.

Azaz: *"Az a teológiai szempont nyilvánvaló, hogy János Jézusnak a főpap(ok) előtti kihallgatását Péter háromszori tagadása történetébe kívánta behelyezni. ... Lehet, hogy ezzel nemcsak Jézus hitvallását és Péter tagadását akarta szembehelyezni egymással, hanem egyidejű eseményként akarta feltüntetni a kettőt."* (in: Bolyki, Igaz tanúvallomás, 460). Miközben tehát Péter megtagadja Jézust, Jézus nyíltan áll a főpap előtt, és megvallja küldetését - Péterét is. Ez egy óriási kontraszt. Miközben Péter halad Jézus megtagadása felé, Jézus úton van élete odaadása felé. Miközben Péter összetörik, önmaga hűtlensége és gyengesége felett, Jézus ezzel egyidőben erős, és vállalja azt, aki őt küldte ebbe a világba.

2. Kontraszt

Ugyanezt erősíti meg és mélyíti el, ahogy János elénk adja Péter tagadását. Ebben a sorozatban gyakran beszéltünk arról, hogy amikor Jézus azt mondja, "én vagyok", az Ószövetség nyelvén és világában ez Isten önkijelentése, hogy Istennek vallja meg magát. Ő az, aki úgy jelenti ki magát: én vagyok, csak én. Ő a vagyok. Jézus elfogásának pillanatában is ezekkel a szavakkal jelenti ki isteni dicsőségét... Nem sokkal később Péter, aki titokban követi Jézust, csak annyit mond kétszer is: "nem vagyok." *"Nem ennek az embernek a tanítványai közül való vagy te is? De ő így felelt: Nem vagyok."* ...Majd újra: *"Nem az ő tanítványai közül való vagy te is? Ő tagadta, és megint azt mondta: Nem vagyok."* És igen, éppen erre van szükségünk... ez az összetöretés. Amikor Jézus azt mondja érte, értünk, hogy "én vagyok" - akkor mi azzal szembesülünk, hogy nem telik többre, mint hogy "nem vagyok." Amikor Jézus vállal, akkor mi valójában csak magunkat mentjük. Amikor mi magunkkal vagyunk elfoglalva, csak a magunk útját járjuk, a magunk érdekét hajtjuk, akkor Jézus ott áll az őt vallatók előtt, és nem tagad le minket.

Nem vagyok... Nem vagyok.... Nem vagyok... *"és akkor nyomban megszólalt a kakas."* Ártatlan kakasszó minden hajnalban... de ott és akkor ez a kakasszó emlékeztet arra, amit magunkról gondoltunk: *Uram, miért ne követhetnék most? Az életemet adom érted!* - És tudjuk, érezzük, mit jelent ez Péternek: Jézus tudta... Ő ismert... Ő jobban ismert engem, mint én magamat... Milyen súlyos ez a kakasszó, és utána bármelyik Péter életében! Abban a pillanatban ő ezt hallja: ó, én bolond; ó, én hiú, ó, én büszke, ó, én vak! Hát ennyire nincs erőm megvallani őt? Hát ennyire nem tudok kitartani a szavaim mellett? Hát most, amikor elvesztik, amikor örökre el kell búcsúzni tőle (mert ő ezt hiszi akkor), most tagadom meg? Lukács evangélista hozzáteszi: *"és keserves sírásra fakadt..."*

Az összetörésben az derül ki, ami valójában mindig is ott volt. Az összetörés lelki értelemben olyan, mint amikor fizikai értelemben valami összetörik, és kiborul belőle, ami belül van. Lehet, hogy kívülről gyönyörű, ragyogó az a tárgy, de belül romlott, rohadott... és az napvilágra jön. De ez a valóság. Ez az összetörés lelki értelemben.

Ez előtte is ott volt, csak eddig elrejtettük/letagadtuk, nagyon mély, bennünk élő mondatok vagy szlogenek mögé: "Én nem vagyok olyan, mint akik megtagadják Őt..." ... "Én alapvetően erős vagyok és bátor...", "A mi családukban ez soha nem volt szokás...", "Én ilyet soha nem fogok tenni...". "Én ennél sokkal jobban hiszek...", "Az én erkölcszembe, az én értékrendembe ez sohasem férne bele..."

Az összetörést mindig valamilyen fenyegetett, bezárt helyzet váltja ki, amikor minden összetörik, és kiderül, hogy valójában ki vagyok én. Ez lehet betegség/baleset; ez lehet valaminek, vagy valakinek az elvesztése; vagy akár a Szentlélek munkája által érkező különösebb külső behatás nélkül is egy mély, belső felismeréssel, szembesüléssel: nem az vagyok, akinek gondoltam, hittem magam, akinek szerettem volna látni és láttatni magam. Elbújtam a vélt vagy akár valós erősségeim mögé, és azt hittem, mindezekkel mindvégig kompenzálhatom a nyomorúságaim, a gyengeségeim, a jellemtelenségeim.

Az összetörés szükséges, mert önmagunk ismerete ebben a sötét és mély tapasztalatban születik meg. Minden összetörés lehetőség: hogy napvilágra jöjjön a gonosz - és elkezdjük mélyen változni. Semmi tanács, nevelés, tanítás, prédikáció nem pótolja ezt...

III. Mert csak itt kezdjük megérteni, kicsoda Jézus és kicsoda Isten

Na jó, de ezt azért mégiscsak durva - mondhatnánk. Megtagadni Jézust - csak azért, hogy önismeretre jusson?! *"Vajon nem tudta volna-e Jézus megakadályozni ezt? Sőt, nem éppen az ő jóslata tette Péter számára kikerülhetetlenné, hogy megtagadja?" Miért kell Péternek összetörni, miért szükséges az összetörés? Megmenthette volna?*

De hát nem éppen ezt teszi...? Vajon hányszor és hányszor történik meg, hogy miközben mi összetörünk, önmagunk magunkról alkotott képe megsemmisül, ezzel hitünk is válságba kerül, **közben már készül valami**. Isten végzi a maga munkáját, értünk is, miközben mi életünk legnagyobb krízisében találjuk magunkat. Péter összetörik, de közben mindaz, ami Jézussal történik, neki fog új valóságot, új életet, új látást nyitni. Itt fog kinyílni, és egyedül itt nyílhat majd ki az, hogy kicsoda ez az Isten, kicsoda ez a Jézus, és ennek fényében kicsoda ő, Péter, aki végül valóban követni fogja Jézust - a halálba. Erről jövő héten beszélünk...

De addig is egy dologra térjünk vissza: vajon mit jelent Péternek az a mondat, amit Jézustól hall: *"Bizony, bizony mondom neked, mire a kakas megszólal, háromszor tagadsz meg engem."* ? - Jézus mindent tudott, Jézus ismert engem. Neki volt igaza. Ő az, aki életét adja értem... És innentől persze nem sokat ismerünk meg Péter gondolatairól, érzéseiről abban a három napban, amíg Jézust (másnap) keresztre

feszítik, szombaton csend, majd harmadnap feltámad, és találkozik vele. De egy valamit éreztet János: Péter tudja, hogy rendezni kell ezt a kudarcot Jézussal.

Nem látunk a szívébe, és ezért nem mondhatom, hogy ezekben a kételyekkel teli sötét napokban neki vigasztalást is jelentett az, hogy Jézus jobban ismerte őt, mint ő magát. Péter kétségbeesése teljes volt, mert nem számított arra, hogy még találkozni fog Jézussal, de mi tudhatjuk, hogy amikor végigmegyünk mélységeken, kríziseken és összetörésen, olyan dolgon megyünk végig, amit Ő előre tud, előre lát, hordoz, és készíti az újat: az átformálódást, a kegyelmet - és ez neked, nekünk a vigasztalás forrása. Mert nincs olyan összetörés, olyan kudarc, olyan csalódás, olyan mélység, amiről Ő ne tudna előre az életünkben. Amit ne tartana a kezében... Amiből ne tudná kimunkálni a megújult ön- és istenismeretet, egy megváltott, megváltozott, megújított életet. Nincs olyan mélység és sötétség, olyan összetörés, amely ideje alatt ő már nem munkálná a szabadulást és megváltást. Hiszen kétezer éve, amikor Péter megtagadta Jézust, Ő nemcsak Péterért, hanem mindannyiunkért volt úton. Az örömhír az, hogy Jézusnak nem ezek voltak az utolsó szavai Péterhez. Ez a mélység egy állomás az úton, amelyen más emberré leszünk. Úton az összetörés felé, hogy úton legyünk majd helyreállításunk felé. Ezért – akár benne vagyunk egy mélységben, egy nehézségben, akár abszolút sikeres minden az életünkben - engedjük, hogy Isten a szívünkbe vesse: összetörés nélkül nincs igaz önismeret, nincs igazi istenismeret, és nincs átformálódás Krisztus képére.

ÁMEN!

(Lovas András)